

6 september '40 drong zij aan op de benoeming van haar secretaris en factotum François van 't Sant tot chef van het Centrale Bureau Inlichtingen. Hij werkte goed samen met de Secret Intelligence Service, die tijdens de Eerste Wereldoorlog, toen hij commissaris van de rivierpolitie in Rotterdam was, reeds uitvoering van zijn diensten had geprofiteerd.

Het Britse *Foreign Office*, Van Kleffens en topfiguren in Nederlands-Indië hadden echter bezwaren tegen een persoon die in het vooroorlogse Nederland zwaar in opspraak geraakt was (hierover dadelijk meer). Desondanks bevorderde de koningin, wat dr. De Jong onbegrijpelijkerwijze goedkeurt, dat Van 't Sant na zijn ontslag in de herfst van '41 achter de schermen als organisator bleef optreden voor de groep van Hazelhoff Roelfzema (beter bekend als "Soldaat van Oranje"), die met Britse motortorpedoboten op de Nederlandse kust opereerde. Zij en prins Bernhard traden op als beschermvrouw en beschermheer van deze groep die geen enkele officiële status had.

Erger was dat haar pogingen om met gebruikmaking van de geheime verbindingen nieuwe ministers uit bezet gebied naar Londen te halen, twee keer op ongelukken uitliepen. (Zij werkte met het Londense kabinet, dat uit de door haar gehate "partijchappen" was ontstaan, node samen.) Dr. Wiardi Beckman, die op haar verzoek in de riskante overtocht toestemde, werd door organisatiefouten van de groep-Hazelhoff op het Scheveningse strand gearresteerd en stierf in een concentratiekamp.

In haar aandrift haar kabinet te verjongen met figuren uit haar gedroomde "heldenvolk" probeerde de koningin twee keer om Koos Vorrink te laten overkomen. Toen hij weigerde verzocht zij hem om uitvoerige inlichtingen, direct aan haar te richten. Zij deed dit, buiten haar ministers om, via de socialistische journalist Meyer Sluysen. Deze had connecties met de afdeling Nederland van de Britse geheime dienst genaamd "*Special Operations Executive*" (*SOE-Dutch*), die saboteurs in bezet gebied dropte. *SOE-Dutch* was toen al volledig gepenetreerd door de Duitse *Abwehr*, die erin slaagde Koos Vorrink en 150 andere verzetsfiguren te arresteren. Mijns inziens stelt dr. De Jong deze, weliswaar goed bedoelde maar ongrondwettelijke koninklijke bemoeizucht via gevaarlijk amateuristische onderonsjes niet voldoende in een kritisch licht. [...]

Dit teveel aan overbodige en te persoonlijke details trof mij in de biografie van dr. Somer, de onvermoeibare en bekwame leider van het Bureau Inlichtingen, dat vanaf medio '43 de eerste betrouwbare en permanente verbindingen schiep met bezet gebied. Na een moeilijke vlucht belandde dr. Somer april '42 in Amerika. Ik vraag mij af welk historisch belang gediend wordt met de mededeling dat Somers huwelijk slecht was, en door de aansluitende gevolgtrekking: "Dat laatste kan slechts bevorderd hebben dat hij in New York de bloemetjes buitenzette." Ten slotte vind ik de conclusies welke dr. De Jong uit het tragische *Englandspiel* trekt voor een historicus te simpel. Hij schrijft, precies als de Parlementaire Enquêtecom-